

UiT Norges arktiske universitet

NORGES ARKTISKE UNIVERSITETSMUSEUM

RAPPORT

MARINARKEOLOGISK REGISTRERING

Dato: 29.06.2025

Saksnr.: 25/37449

Sted: Kystkultursenter, Rækøya, Kabelvåg

Kommune: Vågan k., Nordland fylke

Bakgrunn

UM fikk oversendt varsel om oppstart av planarbeid for Kabelvåg Kystkultursenter fra Vågan kommune datert 04.04.2025 for vurdering angående kulturminner under vann. Foreløpig marinarkeologisk vurdering fra UM av 24.04.2025 varslet behov for marinarkeologisk befaringsbudsjetten ble oversendt Vågan kommune 06.05.2024 og godkjent av tiltakshaver 20.06.2025.

Planforslaget med Vågan Kystlag som forslagsstiller vil legge til rette for fremtidig utbygging av et Kystkultursenter på eiendom 12/341, Rækøya i Kabelvåg (Fig. 1). I første omgang er det planlagt oppføring av servicehus (gammel rorbu «Rækøybua») og en flytebrygge/kai. På sikt er det planlagt et Kystkultursenter lenger vest i reguleringsplanområdet med fire bygninger (rorbuer/brygger på pæler) ut i sjøen skissert i planforslaget og tegnet på situasjonsplan (Fig. 2). Selv om bygningene planlegges oppført i fremtiden, ligger de innenfor reguleringsplangrensen og må vurderes som tiltak i sjø knyttet til et større bygge- og anleggstiltak som krever regulering.

Planområdet på Rækøya ligger i nærheten av handelsstedet Storvågan og middelalder bosetning på Storvågaholmen (ID 74857) som tilhørte middelalder bygrunn Vágar (ID 74856). Begge lokaliteter er automatisk fredete kulturminner (Fig. 3). Bygrunnen Vágar omfatter flere havneanlegg og en bevart undervanns middelalder kulturlag i Rekøykeila. Som nevnt i Vågan kystlagets utredning «Visjon for utvikling av Vågan Kystkultursenter», ble nordøst-delen av Rækøya oppbygd som et betydelig fiskebruk med et stort antall rorbuer som tilhørte væreierfamilien Bertheus Pedersen. Sønneren Gunerius Pedersen hadde sin storhetstid til langt ut på 1950/60 tallet. Et stort antall enkle og doble rorburekker ble etablert. Da firmaet Gunerius Pedersen gikk konkurs i 1970 tallet ble fiskemottaket og eiendommene solgt, rorbuerne ble revet, flyttet, solgt eller stående til nedfalls (Fig. 4). Selv om

rorbuene ble revet eller flyttet på 70- og 80-tallet, er steinfundamentene og løsfunn fra tidligere bruk fortsatt bevart langs sjøkanten og ut i sjøen hvor det planlegges fremtidig tiltak tilknyttet Kystkultursenteret.

Registrert av: Stephen Wickler, forsker / marinarkeolog

Områdebeskrivelse (kulturmiljø, bygningsmiljø, urørt, etc.)

Planområdet dekker en strekning på ca. 200 m langs strandlinjen og omfatter eksisterende steinfundamenter fra tidligere fiskemottak med brygger og rorbuer i fjæra hvor fremtidig rorbuer/brygger tilhørende Kystkultursenter blir bygd (Fig. 5). Planområdet fortsetter østover til Lofotpukk AS hvor utfylling i sjø til utvidelse av næringsvirksomhet pågår. Strandlinjen mellom det tidligere rorbufundamentering og arealet tilhørende Lofotpukk AS består av bratte fjell som er lite berørt av tidligere inngrep. Fjellsiden bak steinfundamentering har en gammel kjerrevei med en støttemur langs ytterkanten og en steintrapp som går ned til steinfundamentering/steinkai tilhørende tidligere rorbuer og fiskemottak i fjæra (Fig. 6). Fjæra består av mindre steiner og grovgrus med et tett tangbelte i ytterdelen og sjøbunnen er dekt av grus og mindre stein utenfor. Midtre delen av steinkaia er ca. 1 m høy og ca. 7 m bre med en tydelig ytterkant som streker seg ca. 34 m langs strandlinjen (Fig. 7). Vestenden av steinkaia, som er ca. 15 m lang og vinklet utover, er delvis utrast. Østenden av steinkaia er ca. 5 m lang og grovere konstruert med en steintrapp ned fra kjerreveien. På vestenden av steinkaia er to steinbryggefundamenter med dimensjoner på ca. 15 x 10 m hver bygd inntil hverandre (Fig. 8). Det østlig fundament er mest intakt med en høyde som variere fra 1 m i indre enden til 1,7 m ytterst i fjæra, mens det vestlig fundament er delvis utrast og ligger litt lavere. Det ble registrert en kraftig jerngjenstand (Fig. 9) og en mulig parafintønne eller dampkjele (Fig. 10) liggende på bryggefundamentene. Mye av strukturene i ytterfjæra er tildekt av en tykk tanglag (Fig. 11).

Undersøkelse (praktisk gjennomføring og registrerte funn)

UM gjennomførte marinarkeologisk befaringsplanområdet 29.06.2025 som dekte fjæra og sjøarealet i planområdet ved fjæresjø. Det ble ikke påvist automatisk fredete eller vernet marine kulturminner innenfor reguleringsplanområdet. En del funn antatt å være fra 1800-tallet eller seinere ble registrert i fjæresonen ved kanten av steinkai/brygge fundamentering. Det gjelder bl.a. vannrullede trønderkeramikk (Fig. 12), skifertakstein og murstein. En del funn ble registrert kilt mellom steinene i kaikonstruksjonen. Mye av ytrefjæresonen er dekt av et tykt tangbelte som skjuler strandoverflaten. En fortøyningsbolt (T-bolt) satt i fastfjell ble registrert langs strandlinjen mellom det gamle steinkaianlegg og eiendommen til Lofotpukk AS (Fig. 13).

Det ble ikke registrerte marine kulturminner som er automatisk vernet / fredet eller andre funn av kulturhistorisk betydning. På grunnlag av resultatene har vi ingen merknader til reguleringsplanforslaget eller planlagte tiltak i sjø.

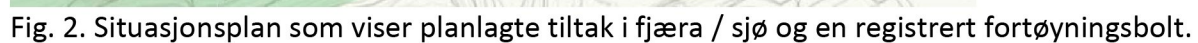
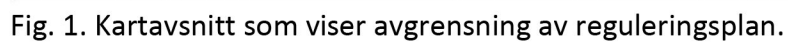

Fig. 3. Kartavsnitt fra kulturminnebasen Askeladden som viser fredete kulturminner i nærheten av avmerket planområdet.

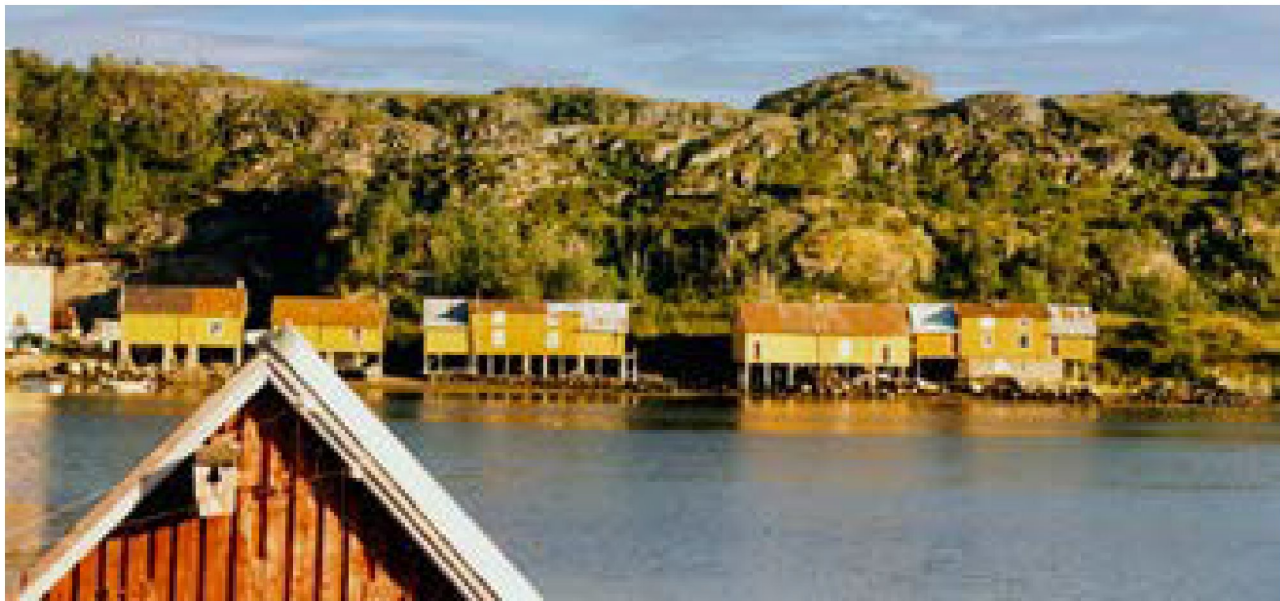

Fig. 4. Rorbuer på Rækøya på 1980-tallet sett fra Storvågholmen. Kilde: Vågan Kystlag.

Fig. 5. Ortofoto over reguleringsplanområdet som viser plassering av fremtidig bygninger og gamle steinfundamentering i fjæra.

Fig. 6. Støttemur ti kjerrevei og steintrapp på østenden av steinkai / steinfundament (mot Ø).

Fig. 7. Oversikt på gamle steinkaianlegg i planområdet sett fra østenden (mot V).

Fig. 8. Gamle steinbryggefundament på vestenden av planområdet med ruiner av kaianlegg på Storrågholmen i bakgrunnen (mot N).

Fig. 9. Jerngjenstand som ligger på bryggefundament.

Fig. 10. Kjele/tønne på kanten av bryggefundament lengst vest i planområdet (mot SV).

Fig. 11. Utsikt mot Storvågholmen som viser ytre bryggefundament tildekt av et tykk tanglag (mot NV).

Fig. 12. Vannrullet trønderkeramikk skår kilt inn i steinkaifundamentet.

Fig. 13. Utsikt over fjæra i planområdet øst for steinkaifundamentet med en forøyningsbolt (T-bolt).